

ქალის სოციალური სტატუსი

(იმერეთის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით)

საქართველოში, გენდერის პრობლემების საფუძვლიანი კვლევა XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან დაიწყო. რასაც ძირითადად სოციოლოგიური, კულტუროლოგიური, ფსიქოლოგიური ხასიათი აქვს და ძირითადად ქალის პრობლემებზეა აქცენტირებული ყურადღება (იხ. გენდერის პრობლემების აქტუალური საკითხები 1998; ქალთა მდგომარეობა საქართველოში 2000; გენდერი, კულტურა, თანამედროვეობა 2005 და სხვა).

ქართველი ქალის ადგილისა და როლის განხილვისადმი მიძღვნილი ნაშრომები XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან გვხვდება. ასე მაგალითად დიმიტრი ბაქრაძის ნაშრომში „ქართველი ქალები“ ნათქვამია, რომ აზიის უმეტესი ქვეყნებისგან განსხვავებით ქართველი ქალი არ ყოფილა დახშული და მამაკაცთაგან მონობაში მყოფი, რასაც ავტორი ქართველი ხალხის ხასიათის თავისებურებებით, საქართველოზე ევროპის სახელმწიფოთა ხანგრძლივი გავლენითა და ქრისტიანული სწავლა-ზნეობის აქ მტკიცედ დაფუძნებით ხსნის. ავტორს საგულისხმოდ მიაჩნია ის ფაქტი, რომ საქართველოში ქალის როლი ქრისტიანობის მიღების მერე გამოჩნდა (ბაქრაძე 1891).

ივ. ჯავახიშვილის აზრით, საქართველოში საერთოდ ქალი შედარებით თავისუფალი იყო. მას სოციალური გარემო მკაცრად არ ზღუდავდა, როგორც სხვა ქვეყნებში და ა.შ. (ჯავახიშვილი 1984, 273).

ჩვენს მიერ წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია ქალის სოციალური სტატუსი იმერეთში, გვინდა წარმოჩინდეს ქალის როლი, უფლება-მოვალეობანი და ა.შ. ოჯახსა და საზოგადოებაში.

აღნიშნულ საკითხს ვიკვლევთ სამ პერიოდში, სამ ძირეულ ეპოქაში (რევოლუციამდელი, რევოლუციის შემდგომი (საბჭოთა)

და თანამედროვე პერიოდი).

ყველა პატრიარქალურ კულტურაში კაცი იყო მიჩნეული ქალის მფლობელად და ბატონად და ქალებს პრაქტიკულად არანაირი უფლებები არ გააჩნდათ. ცნობილია, რომ ქრისტიანობა და კერძოდ მართლმადიდებელი თეოლოგია საბოლოო ჯამში მხარს უჭერს ქალისა და კაცის თანასწორობის იდეას (Behr-Sigel 1991, 165).

ცნობილია, რომ საქართველოში ქრისტიანობის გავრცელების შემდეგ, ქალები მნიშვნელოვან მოღვაწეობას ეწეოდნენ. ისინი ხშირად მამებზე, მეუღლეებზე და ძმებზე ადრე ლებულობდნენ ქრისტიანობას, მტკიცედ და თავდადებით აღიარებდნენ ქრისტიანობას.

ბევრ უცხოელ მოგზაურს ქართველი ქალი მარტო გარეგნობით კი არა ზრდილობითა და მიმზიდველი მანერებითაც ხიბლავდათ. ისინი აღფრთოვანებას ვერ მალავდნენ ქართველი ქალების მიმართ. ჟან შარდენის მიხედვით - „ქალების უმეტესობა ბუნებას ისეთი სინატიფით დაუჯილდოებია, როგორსაც ვერსად შეხვედებით [...] ქართველ ქალზე უფრო მშვენიერი სახისა და ტანის დახატვაც კი შეუძლებელია...“ (შარდენი 1975, 297; ბერძენიშვილი 2008, 26).

არანაკლებ ხოტბას ასხამდა იმერეთის მკვიდრებს გერმანელი მოგზაური მორის ვაგნერი (იმოგზაურა 1943-1846წ.წ.), „ქუთაისის იმერულ მოსახლეობაში ამოიცნობა ქართული ძირითადი ტიპი, მაგრამ სახის ნაკვეთები მეტყველია და კეთილშობილი, იმერელი მამაკაცებისა და ქალების სილამაზე განთქმულია. მათი სწორი, თხელი, კეთილშობილი ფორმები სხეულის ნამდვილი სანატურო მოდელეებია...“ (ვაგნერი 2002, 115; ბერძენიშვილი 2008, 39).

რევოლუციამდელ პერიოდში იმერეთში სხვა კუთხეების მსგავსად კერძო საკუთრებაზე დაფუძნებული პატარა, ინდივიდუალური ოჯახი (ორთობიანი და სამტაობიანი) არსებობდა, რაც არ გამორიცხავდა მის პარალელურად დიდი ოჯახის არსებობასაც. როგორც დიდი, ისე პატარა ოჯახის შემადგენლობას ოჯახის

ნევრთა ნათესაური კავშირი განსაზღვრავს.

თანამედროვე პირობებში ცვლილებები მოხდა საოჯახო ყოფის ყველა სფეროში, მათ შორის ოჯახის სტრუქტურაში, მის რიცხო-ბრივ შემადგენლობაში, რამაც მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა საოჯახო ყოფის მთელ სისტემაზე.

ოჯახის მართვისა და შრომის ორგანიზაციის ხასიათს, პირველ რიგში, ოჯახის ტიპი განსაზღვრავს. გარდა ამისა, მასზე გავლენას ახდენს სამი ფაქტორი - სქესი, ასაკი და უნარი. ეს განსაკუთრებით კარგად ჩანდა დიდ ოჯახში, მაგრამ პატარა ოჯახშიც იგივე ფაქტორები უგულვებელყოფილი არ არის.

ირკვევა, რომ XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის დასაწყისში იმერეთის საკვლევი მოსახლეობა ძველი ქართული ოჯახის ყველა დამახასიათებელ ნიშან-თვისებას შეიცავდა, რომლებიდანაც უმთავრესად უნდა აღინიშნოს: რამდენიმე თაობის გაერთიანება, უფროსი მამაკაცის - ოჯახის უფროსის სათავეში დაყენება, რომლის გვერდით ოჯახის უფროსი ქალი დგას და ხელმძღვანელობს მეურნეობის იმ ნაწილს, რომელშიც დაკავებული იყვნენ ქალები. ქმრისადმი მორჩილება და ერთგულება ქალის უწმინდეს მოვალეობად ითვლებოდა. ქალის უფლებები ქმრის მიერ შეზღუდული იყო პრინციპული საკითხების გადაწყვეტისას, მაგრამ წმინდა საქალებო საქმეებში (საოჯახო საქმიანობა, კვებაზე ზრუნვა, ბავშვის მოვლა და ა.შ.) მამაკაცი არ ერეოდა. ქალი იყო მთელი ოჯახისათვის საერთო გეზის მიმცემი ყველა საკითხში, პასუხისმგებელი, განაგებდა ოჯახის ეკონომიკას, ფლობდა ფულის შენახვის და ხარჯვის უფლებას, მას ეკითხებოდნენ რჩევას. პატრიარქალურ ოჯახში ქმრის სტატუსი მაღალი რეიტინგით განისაზღვრებოდა. ცოლი და ოჯახის წევრები ემორჩილებოდნენ მის გადაწყვეტილებას საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში, საოჯახო თუ საზოგადოებრივი საქმეების გადაჭრაში. მამა იყო ავტორიტეტი შვილებისათვის, მას თავაზიანად ეკიდებოდნენ. დედა პატარაობიდანვე უნერგავდა შვილებს მამის სიყვარულსა და პატივისცემას (ჩირგაძე 2017, 16).

საბჭოთა პერიოდის დადგომიდან იმერეთში ქალი სამეურნეო სამუშაოებში აქტიურად იყო ჩართული. მემინდვრობასთან დაკავშირებულ საქმიანობაში შრომა განაწილებული იყო სქესის მიხედვით. მუშახელის გაჭირვების შემთხვევაში ქალს შეიძლებოდა დაეთესა. პურეულის მოსავლის აღების დროს ქალი იღებდა მხოლოდ გარკვეულ ჯიშებს. მკაში ქალი იმერეთის ბარის სოფლებში არ მონაწილეობდა, გაჭირვების შემთხვევაში იგი შეიძლებოდა ყოფილიყო მეხელეურე. მთის სოფლებში კი ქალი პურეულის მოსავლის აღების დროს კაცთან ერთად თანაბრად მონაწილეობდა, კიდევ მკიდა, კალოს კაცი ამზადებდა, ხოლო ლენვის დროს ქალი და კაცი ერთნაირად მონაწილეობდნენ. ღომის, ფეტვის და პურეულის კრეფა ქალის საქმეს შეადგენდა. სიმინდს კაცები და ქალები ერთად ტეხდნენ, ჩალას კაცები ჭრიდნენ, ხოლო სიმინდის რჩევა ქალის საქმედ ითვლებოდა (გელაძე 1978, 55).

ირკვევა, რომ იმერეთში ძველად მაღალი წრის ქალებისათვის ქარგვა ითვლებოდა საუკუთესო ხელსაქმედ, დაბალი წრის ქალთა შორის კი ტანსაცმლის დამზადების ცოდნას ექცეოდა განსაკუთრებული ყურადღება.

საკვლევ რეგიონში ქალსა და ვაჟს ჯერ კიდევ აკვანში ნიშნავდნენ. მცირეწლოვანთა დაწინდვა-დაწინებვა უძველეს წესს წარმოადგენდა. აკრძალული იყო სისხლით ნათესავების დაქორწინება. ვერ დაქორწინდებოდნენ აგრეთვე ერთი გვარისანი. დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ასაკსაც. საქორწინო ურთიერთობის მოგვარებაში მაჭანკალი (მაშვალი) მონაწილეობდა.

იმერეთში, ისევე როგორც მთელ საქართველოში, ფართოდ იყო გავრცელებული დასაქორწინებელი ქალ-ვაჟის წინაპართა ჯანმრთელობის შემოწმება. ქალის „შეგულებისა“ და შეთვალეურების შემდეგ, იწყებდნენ მისი წინაპრების ჯანმრთელობის შემოწმებას. აღნიშნულის შესწავლით განსაკუთრებით დაინტერესებული იყო ვაჟის ოჯახი, რადგან მას კარგი ჯიმ-ჯილაგის მქონე ქალის რძლად მოყვანა როგორც ჯანსაღი თაობის მიღებისათვის, ისე სახელისათვის ჭირდებოდა (იველაშვილი 1999, 38).

ქალის ჯიშ-ჯილაგიანობის შესახებ დადებითი მონაცემების დადგენის შემდეგ ხდებოდა ქალის გარეგნული შეთვალერება, ქცევის თუ მეოჯახეობის შემონმება, რაც მისი ოჯახისაგან დაუფარავად წარმოებდა.

ქალის ნახვა-შეთვალერებას, მის პირად თვისებებზე დაკვირვებას იმერეთში „გადანახულება“ ეწოდებოდა. გადანახულების შემდეგ ქალის ოჯახი არა მარტო ინფორმაციას აგროვებდა ვაჟის ოჯახის შესახებ, არამედ უშუალოდაც უნდა ენახა ოჯახი თუ როგორი შეძლებისა იყო, შეძლებდა თუ არა ქალის შენახვას.

იმერეთის მოსახლეობაში მზითვს ქალის გათხოვებისას დიდი ყურადღება ექცეოდა. მზითვზე მოლაპარაკება წინასწარ დაწინდვამდე ხდებოდა. ვაჟის ოჯახი გარკვეული რაოდენობით მზითვს ითხოვდა. ეს განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ქალი ან მისი ოჯახი ნაკლები ღირსებისა იყო. ქალს თუ კარგი მზითვი ჰქონდა მალე გათხოვდებოდა. ზოგჯერ კარგი თვალტანადი ქალი უმზითვობის გამო გაუთხოვარი რჩებოდა. ყოფილა შემთხვევებიც, რომ ქალი არ ყოფილა ვაჟის შესაფერისი, მაგრამ კარგი მზითვის გამო მაინც უთხოვიათ.

არის ვარაუდი, რომ მზითევი ქალისათვის ქონებიდან მიღებულ მემკვიდრეობად ან მის გარკვეულ ნაწილად მივიჩნიოთ. იმერეთში დასტურდება მზითვთან ერთად გათხოვილი ქალისათვის სათავნოს მიცემაც, რომელიც შედგებოდა ცოცხალი საქონლისა თუ ფულისაგან. მისი გამოყოფა ქალისათვის დანიშვნის შემდეგ ხდებოდა. ფულის მიცემა უფრო მოგვიანებით პერიოდში ჩნდება. სათავნო მზითვთან ერთად წარმოადგენდა ქალის უფლებას ოჯახში არსებული ქონების გარკვეულ ნაწილზე, როდესაც იწყება დიდი ოჯახის დაშლა, სათავნო, განსაკუთრებით მისი სარგებლობის გზით მიღებული ნამატი, საქორწინო წყვილთა ეკონომიკურ გაძლიერებას და ამის საფუძველზე დიდი ოჯახის ინდივიდუალურ ოჯახებად დაშლას უწყობდა ხელს (იველაშვილი 1999, 108-128).

როგორც ვხედავთ, ქალი ქმრის ოჯახში დამოუკიდებელი - საკუთარი ქონებით შედიოდა.

დაქვრივებული ქალის დაქორწინება საქართველოს კუთხეების მიხედვით რიგი თავისებურებებით ხასიათდებოდა. იმერეთში ქვრივ ქალს ძირითადად დაქვრივებულ მამაკაცს გამოუძებნიდნენ ქმრად. დაქვრივებული ახალგაზრდა ქალის (მით უფრო თუ შვილი არ ჰყავდა) გათხოვებით უფრო მისი მშობლები იყვნენ დაინტერესებულნი.

გარდაცვლილი ქმრის ოჯახში მის ხელმეორედ გათხოვებასთან დაკავშირებით რაიმე უსიამოვნება რომ არ ყოფილიყო, ხშირად მშობლები უკან იბრუნებდნენ დაქვრივებულ ქალს და ხელახლა თავიანთი ოჯახიდან ათხოვებდნენ. უშვილო ქვრივს ნილსაც აძლევდნენ და მის მზითევსაც. ქვრივი ქალის დაქორწინება ხდებოდა ნათესავ-ახლობელთა რჩევით და მშვიდობიანად, რადგან ხელმეორედ გათხოვება ჩვეულებრივ მოვლენად ითვლებოდა (იველაშვილი 1999, 264).

შედარებით სრულად შემორჩენილი იყო აკრძალვები ქალსა და მისი ქმრის ნათესავებს შორის (განურჩევლად ქალი იყო თუ კაცი). იგი უკანასკნელ დრომდე მოქმედებდა და მისი ზოგიერთი ფრაგმენტის დამონება გამონაკლისის სახით დღესაც შეიძლება. შემორჩა მხოლოდ ისეთი, რომელიც მხოლოდ ურთიერთპატივისცემის და დაფასების ხასიათს ატარებს. რძალი ფეხზე დგომით ხვდება უფროსებს, დედამთილ-მამამთილს კვლავ „დედის“ და „მამის“ სახელით მოიხენიებს.

იმერეთში მოპოვებული მონაცემების მიხედვით, პირველ რიგში ქალს აფასებდნენ პატიოსნებით, შემდგომ ბუნებითა და ხასიათით, ოჯახის სიყვარულით, შრომისმოყვარეობით, სტუმართმოყვარეობით. „ქალი ოჯახის მოყვარული, მზრუნველი, შრომისმოყვარე, ხელსაქმის მცოდნე, კარგი ხასიათის უნდა იყოს, გარეგნობაც მნიშვნელოვანია“ - გადმოგვცემს მთხრობელი (ჩიგაძე 2017, 7).

გადმოცემით, წინათ ქალის ყველაზე მძიმე დანაშაულად ქმრის ღალატი ითვლებოდა. ქალი მოკვეთილი იყო, ყველას სალაპარაკო ხდებოდა, რაც მკვეთრად ცვლიდა ქალის ცხოვრებას. გამოჩენილ ქალს მამაკაცები სხვა თვალთ უყურებდნენ.

ახლა ასეთი დამოკიდებულება დიდი ხანია შეცვლილია და მხოლოდ უარყოფითი განწყობაა შენარჩუნებული ქალის ასეთი საქციელის მიმართ. საკვლევ საზოგადოებაში ამგვარი განწყობა ქალის ცხოვრებაზე ასახვას ნაკლებად ჰპოვებს, ითვლება, რომ ეს ცოლ-ქმრის მოსაგვარებელი საკითხია (ჩირგაძე 2021, 5).

ირკვევა, რომ XIX საუკუნის II ნახევრამდე იმერეთში, ისევე როგორც მთელ საქართველოში ქალთა სწავლა-განათლების საქმე მკვეთრად მოიკოჭლებდა. XIX საუკუნის 60 - იანი წლებიდან საზოგადოებრივ ასპარეზზე შეინიშნება მაღალი ფენის წარმომადგენელ ქალთა როლის გააქტიურება-გაზრდა. კერძოდ, ქალთა სასწავლებლების გახსნა, საზღვარგარეთ ქალთა სასწავლებლად გაგზავნა, ქალთა საზოგადოებების ჩამოყალიბება და სხვ.

იმერეთის საგანმანათლებლო სისტემაში პირველებმა ქალებმა გამოიჩინეს ინიციატივა და დააარსეს საშინაო სკოლები ქალებისათვის. მაგალითად, ცნობილი იყო ანა წერეთელის მიერ დაარსებული საშინაო სკოლა საჩხერეში და ა.შ. ამავე პერიოდში ქუთაისში დაარსდა კლასიკური და ქართული გიმნაზია, წმინდა ნინოს, გაბრიელ ეპისკოპოსის სახელობის ქალთა ეპარქიალური სასწავლებელი.

XIX საუკუნის 80-90 წლებში ქუთაისში გამომავალი გაზეთები ცხადყოფს, რომ ქალებმა შეძლეს გადაელახათ ფეოდალურ-პატრიარქლური შეხედულებები და მოეპოვებინათ თავიანთი ადგილი საზოგადოებაში (წულეისკირი, ჩაჩანიძე, გუჩუა, მარჯანიშვილი 2000, 80-82).

ნიშანდობლივია, რომ XX საუკუნის 10-იან წლებში ქუთაისში ასევე ჩამოყალიბდა ქალთა ორგანიზაციები, სადაც საუბრობდნენ ქალთა უფლებებზე, ეცნობოდნენ საქართველოს წარსულს, ლიტერატურას, ქალთა საკითხს. ქალთა საზოგადოება აარსებდა სკოლებს, კურსებს, ნიგნსაცავებს, სამკითხველოებს, ბეჭდავს ნიგნებს, ქუთაისის ქალთა საზოგადოება იყო პიონერი დასავლეთ საქართველოში (კოლხიდა 1913, 40).

ირკვევა, რომ შემდგომში ქართველი ქალები არა მარტო სწავ-

ლა-განათლებას დაენაფნენ, არამედ მალე თვითონაც ჩაებნენ როგორც მასწავლებლები.

ჩვენი მონაცემებით, იმერეთში, რევოლუციის შემდგომ, საბჭოთა პერიოდში ქალების სწავლა-განათლების საქმე გაუმჯობესდა, ისინი ჩაებნენ საზოგადოებრივ საქმიანობაში, უმეტესად სამედიცინო და საგანმანათლებლო სფეროში, იშვიათად პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ასპარეზზე. ასე მაგალითად, შეიმჩნევა საბიბლიოთეკო და სამასწავლებლო საქმიანობაში ქალთა უპირატესობა.

საბჭოთა პერიოდში აღარ იგრძნობოდა ისეთი დისბალანსი ქალსა და მამაკაცს შორის, როგორც ადრე. დღეს კი ეს დისბალანსი უფრო თანასწორუფლებიანობისაკენ მიდის. ქალის სტატუსი უფრო ამაღლდა, სოციალური როლიც უფრო მნიშვნელოვანი გახდა.

ჩვენი მონაცემებით, თანამედროვე დროს ქალები იმერეთში უფრო გააქტიურდნენ, მხარში ამოუდგენენ ქმრებს, ოჯახის გადარჩენის მიზნით არავითარ სამუშაოს არ თაკილობენ. ქალების რიცხვმა საგრძნობლად მოიმატა ეკონომიკურ-მატერიალურ საქმიანობაში, ბევრი ქალი ოჯახის მარჩენალიც გახდა. ნელ-ნელა გათანაბრდა მამაკაცის და ქალის ფუნქციები და მათი საქმიანობაც დანაწილებულია. ასე რომ ნელ-ნელა მათი შემოსავალიც გათანაბრდა. მოპოვებული ინფორმაციით, დღეისათვის აქ მდებარეობითი სქესი ყველა სოციალურ რგოლში არის წარმოდგენილი, ბიზნესი იქნება ეს პოლიტიკა თუ ნებისმიერი სხვა აქტივობა. მოტივირებული, შრომისმოყვარე და ნიჭიერი ქალები თითქმის ყველგან ახერხებენ წარმატების მიღწევას. ის, რომ წამყვან თანამდებობებზე ქალებიც ინიშნებიან - ესეც პროგრესის ნიშანია. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, საკვლევ რეგიონში ქალებს ოჯახების დასახმარებლად ერთდროულად რამდენიმე პასუხისმგებლობის აღება მოუწიათ. მიუხედავად იმისა, რომ რეგიონებში არსებული პატრიარქალური სოციალური სისტემა ერთგვარად ზღუდავდა ქალის მონაწილეობას ოჯახის გარეთ და საზოგადოებრივ სფეროში,

ამას მაინც არ შეუმცირებია მათში ახლებურად აზროვნებისა და ბიზნეს საქმიანობის სურვილი.

მთხრობელები გადმოგვცემენ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ქალი გაუთანასწორდა მამაკაცს, ხშირ შემთხვევაში გახდა ოჯახის მარჩენალი, ზოგჯერ გარკვეულ თანამდებობებზეც ინიშნება, ოჯახსა და საზოგადოებაში მამაკაცის სტატუსი მაინც პრიორიტეტულია (ჩირგაძე 2021, 11).

როგორც ვხედავთ, იმერეთის საკვლევი მოსახლეობის რევოლუციამდელ პერიოდში ქალი საოჯახო და ნაწილობრივ სამეურნეო საქმიანობაში იყო ჩაბმული. ქალის უფლებები ოჯახში ქმრის მიერ გარკვეული საკითხების გადანყვეტისას შეზღუდული იყო, მხოლოდ საქალებო საქმეებში არ ერეოდა მამაკაცი. ქალი თავისი სურვილით ვერ ირჩევდა მეორე ნახევარს. მისი გათხოვება ოჯახის გადასაწყვეტი იყო. იყო შემთხვევები როდესაც კარგი გაერგნობის ქალი უმზითვობის გამო გაუთხოვარი რჩებოდა და პირიქით. უნდა ითქვას, რომ ქალის სასარგებლოდ მეტყველებს ქმრის ოჯახში საკუთარი ქონებით შესვლა, რაც მისი უფლებრივ-ქონებრივი მდგომარეობის საკმაოდ მაღალი დონის მაჩვენებლად უნდა მივიჩნიოთ. ასევე აღსანიშნავია დაქვრივებული ქალის მამის ოჯახში დაბრუნებისა და ხელმეორედ გათხოვების ფაქტი, რასაც მისი ოჯახი და ახლობლები ხელს უწყობდნენ და ჩვეულებრივ მოვლენად აღიქმებოდა.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ძველად ქალის ცოლ-ქმრული ღალატი მკაცრად იყო გაკიცხული, მაშინ როდესაც მამაკაცის ღალატი არ განიკითხებოდა. ახლაც მოსახლეობის დამოკიდებულება მოღალატე ცოლის მიმართ უარყოფითია, მაგრამ უკვე ხშირად საჭიროდ აღარ მიიჩნევენ ოჯახურ კონფლიქტში ჩარევას. საზოგადოების მიერ პიროვნების მიმართ ჩამოყალიბებული მოთხოვნები განხილულია აღნიშნული მოსახლეობის ზნეობრივი ნორმების ფარგლებში, რომლებიც საკმაოდ ხანგრძლივი დროის მანძილზე ჩამოყალიბდა მოცემულ საზოგადოებაში. ეს ნორმები ძველად განიხილებოდა როგორც ზნეობრივი კოდექსი, რომლის დარღვე-

ვას გარკვეული რეაქცია მოჰყვებოდა საზოგადოების, მისი ორგანიზაციული ხელმძღვანელების მხრიდან. იმერეთში ცხოვრების ტრადიციული წესი დიდი ხანია მოიშალა, ტრადიციული ზნეობრივი წესების შესრულებას აღარ ააქვს სავალდებულო ხასიათი.

რევოლუციამდელ პერიოდში იმერეთში ქალების განათლებას ნაკლები ყურადღება ექცეოდა, ისინი არც საზოგადოებრივ საქმიანობაში იყვნენ ჩართული. XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან შეიმჩნევა ქალთა განათლების შედარებით ამაღლება და საზოგადოებრივ ასპარეზზე გააქტიურება, რაზედაც ზევით ვისაუბრეთ, თუმცა ამ დროს მხოლოდ მაღალი ფენის წარმომადგენელი ქალბატონების ნაწილი ეწეოდა ქველმოქმედებას და საგანმანათლებლო საქმიანობას და სკოლებში განათლებასაც მაღალი წრიდან გამოსული ქალები ეუფლებოდნენ.

რევოლუციის შემდგომ, საბჭოთა პერიოდში საკვლევ რეგიონში იგრძნობა ქალების გააქტიურება საზოგადოებრივ საქმიანობაში, უმეტესად სამედიცინო და საგანმანათლებლო სფეროში, იშვიათად პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ასპარეზზე. ქალის სტატუსი უფრო ამაღლდა, სოციალური როლიც უფრო მნიშვნელოვანი გახდა.

თანამედროვე პერიოდში ქალის, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი პროფესიული მომზადება, აქვს საშუალო ან უმაღლესი განათლება, წვლილი ოჯახის ბიუჯეტში საკმაოდ საგრძნობია. იგი პრაქტიკულად გვერდზე ამოუდგა მამაკაცს ოჯახის ეკონომიკის შექმნაში, რამაც აამაღლა ქალის ავტორიტეტი ოჯახში და საზოგადოებაში. ნებისმიერი საკითხის გადაწყვეტა ხდება დემოკრატიული კოლეგიალობის პრინციპით - თუმცა საბოლოოდ ოჯახის პოზიციას საზოგადოებასთან, სოფელთან მიმართებაში განსაზღვრავს მამაკაცი, მიუხედავად იმისა თუ ვინ არის ოჯახის უფროსის სტატუსის მქონე ფორმალურად.

იმერეთში დადასტურებული ტრადიციები გარკვეული თავისებურებებით გამოირჩევა. ჩვენი კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანია თეორიული ასპექტით, რამდენადაც პიროვნებისა და საზოგადოე-

ბის ურთიერთდამოკიდებულება დღეს მეტად აქტუალურია, ასევე აქტუალურია პრაქტიკული თვალსაზრისითაც იმდენად, რამდენადაც დღევანდელ დაძაბულ ვითარებაში, როდესაც საზოგადოებაში დღითიდღე იზრდება აგრესიულობა, წარსულის გამოცდილების შესწავლა და სათანადოდ შეფასება გარკვეულ სარგებელს მოიტანს.

ვფიქრობთ წარმოდგენილი საკითხის ისტორიულ-ეთნოლოგიური შესწავლა სოციოლოგიური მონაცემების გათვალისწინებით, გარკვეულ წვლილს შეიტანს ეთნოლოგიური დარგების შემდგომ განვითარებაში, ხელს შეუწყობს ქალის სოციალური სტატუსის რეგულირებას თანამედროვე და მომავლის საზოგადოებაში.

დამონმებული ლიტერატურა:

ბაქრაძე 1891 - ბაქრაძე დ., ქართველი ქალები, თფილისი ბერძენიშვილი 2008 - ბერძენიშვილი დ., უცხოელები საქართველოს და ქართველების შესახებ, თბ.

გელაძე 1978 - გელაძე თ., შრომის ორგანიზაციის ფორმები იმერეთში, იმერეთი - მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიული შესწავლისათვის, თბ.

ვაგნერი 2002 - ვაგნერი მ. საქართველოს შესახებ, გერმანული ტექსტი თარგმნა, შესავალი, კომენტარები და საძიებლები დაურთო გია გელაშვილმა, თბ.

იველაშვილი 1999 - იველაშვილი თ., საქორწინო წეს-ჩვეულებები საქართველოში, თბ.

კოლხიდა 1913 - გაზ. კოლხიდა, 1913, N40

შარდენი 1975 - ჟან შარდენის მოგზაურობა სპარსეთსა და აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნებში (ცნობები საქართველოს შესახებ), ფრანგულიდან თარგმნა, გამოკვლევა და კომენტარები დაურთო მზია მგალობლიშვილმა, თბ.

ჩირგაძე 2017 - ჩირგაძე ნ., წყალტუბოს რაიონის ეთნოგრაფიული დღიური

ჩირგაძე 2021 - ჩირგაძე ნ., ხონის რაიონის ეთნოგრაფიული დღიური

წულეისკირი 2020 - წულეისკირი ნ., ჩაჩანიძე ირ., გუჩუა თ., მარჯანიშვილი მ., იმერეთის სოციოლინგვისტური სურათი XIX საუკუნის 80-90-იანი და XX საუკუნის 10-20-იანი წლების ქუთაისის პრესაში, ქუთაისი, 2020

ჯავახიშვილი 1984 - ჯავახიშვილი ივ., „ქართველი ერის ისტორია“, ტ. VII, თბ.

Behr-Sigel 1991 - Behr-Sigel, E., The ministry of women in the Church. California, Redondo Beach: Oakwood Publications

NINO CHIRGADZE

SOCIAL STATUS OF WOMAN

(According to the ethnographic data of Imereti)

In the pre-revolutionary period of the Imereti population, women were involved in family and partly agricultural activities. Women's rights in the family were limited by the husband in resolving certain issues, only men did not interfere in female affairs. The woman was not entitled to choose her husband on her behalf. Her marriage was a family affair. Entering a husband's family with her own property indicates a woman's favor, which should be considered as an indicator of a rather high level of her legal property status. Also noteworthy is the fact that a widowed woman returned to her family and remarried. In old times, adultery was severely condemned, while man's adultery was not reviled. Even now, the attitude of the population towards the unfaithful wife is negative, but it is often no longer considered necessary to intervene in the family conflict.